

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2019.12(120)19.01

Абрамов С. А.,
старший викладач
кафедри фізичного виховання
Довгопол Е. П.
викладач
кафедри фізичного виховання
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут» імені Ігоря Сікорського

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ГРАВЦІВ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРУПОВИХ ТАКТИЧНИХ ДІЙ У ВОЛЕЙБОЛІ

У статті розглянуті особливості взаємодії гравців при організації групових тактичних дій в волейболі. Охарактеризовано сучасний стан спортивної підготовки. Розкрито головні методи, спрямовані оволодіння і вдосконалення взаємодії партнерів в групових тактичних діях нападу у відносно короткі терміни, що має істотне значення в підготовці кваліфікованих гравців-волейболістів. Актуальність даного питання викликана потребою удосконалення системи спортивної підготовки студентів-волейболістів у зв'язку зі змінами у державно-управлінських, структурних, матеріально-технічних, економічних умовах роботи, необхідністю виховання в молоді здорового способу життя, одним з найголовніших чинників якого має бути повсякденне заняття фізичними вправами.

Ключові слова: волейболісти, тактичні дії, спортивна підготовка.

Абрамов С. А., Довгопол Е. П. Особенности взаимодействия игроков при организации групповых тактических действий в волейболе. В статье рассмотрены особенности взаимодействия игроков при организации групповых тактических действий в волейболе. Охарактеризовано современное состояние спортивной подготовки. Раскрыты главные методы, направленные овладения и совершенствования взаимодействия партнеров в групповых тактических действиях нападения в относительно короткие сроки, что имеет существенное значение в подготовке квалифицированных игроков-волейболистов. Актуальность данного вопроса вызвана необходимостью совершенствования системы спортивной подготовки студентов-волейболистов в связи с изменениями в государственно-управленческих, структурных, материально-технических, экономических условиях работы, необходимостью воспитания у молодежи здорового образа жизни, одним из главных факторов которого должно быть повседневное занятие физическими упражнениями.

Ключевые слова: волейболисты, тактические действия, спортивная подготовка.

Abramov S., Dovgopol E. Features of the interaction of players in the organization of group tactical actions in volleyball. The article discusses the features of the interaction of players in the organization of group tactical actions in volleyball. The current state of sports training is characterized. The main methods for mastering and improving the interaction of partners in group tactical attack actions in a relatively short time are disclosed, which is essential in the training of qualified volleyball players.

The urgency of this issue is caused by the need to improve the system of sports training of students-volleyball players in connection with changes in state-administrative, structural, logistical and economic conditions of work, the need to educate healthy lifestyles in young people, one of the main factors of which should be daily occupation exercise.

A specific feature of the game is that any technique is closely linked to other, executable teammates; players' individual tactical actions are a private expression of team tactics. The levels of physical and technical fitness of players and teams are gradually converging.

Nowadays, both in the international sports arena and in domestic competitions the sports competition is sharply sharpened. Volleyball teams fights are becoming more intense. The levels of physical and technical preparedness of players and teams are gradually approaching, and the scientific development of training methods in these sections of player training is widely known and allows to quickly eliminate the differences or lag behind the leaders of the world volleyball. In order to achieve victory in such conditions, the use of effective tactical means of conducting the game with active opposition of the opponent, which is characteristic of the modern stage of the development of volleyball, becomes of paramount importance.

In order to achieve victory in such conditions, the use of effective tactical means of playing the game with active opposition of the opponent, which is characteristic of the modern stage of the development of volleyball, becomes of paramount importance.

Key words: volleyball players, tactical actions, sports training.

Постановка проблеми. Актуальність даного питання викликана потребою удосконалення системи спортивної підготовки студентів-волейболістів у зв'язку зі змінами у державно-управлінських, структурних, матеріально-технічних, економічних умовах роботи, необхідністю виховання в молоді здорового способу життя, одним з найголовніших чинників якого має бути повсякденне заняття фізичними вправами [2].

В даний час як на міжнародній спортивній арені, так і у внутрішніх змаганнях країни різко загострилася спортивна конкуренція, поєдинки волейбольних команд стають все більш напруженими. Рівні фізичної та технічної підготовленості гравців і команд поступово зближуються, наукові розробки методики тренування в цих розділах підготовки гравців широко

відомі і дозволяють швидко усунути відмінності або відставання від лідерів світового волейболу. Для досягнення перемоги в таких умовах першочергового значення набуває використання ефективних тактичних засобів ведення гри при активній протидії суперника, що характерно для сучасного етапу розвитку волейболу.

Аналіз літературних джерел. Аналіз наукових робіт свідчить про те, що проблему тактичних дій у волейболі вивчали багато фахівців, зокрема М. Е. Амалін [1] досліджував питання тактичної підготовки волейболістів-майстрів, С. С. Єрмаков вивчав техніку ударних рухів, А. Н. Лапутін [5] присвятив свої наукові праці удосконаленню технічної майстерності спортсменів, Д. Морван вивчав швидкісно-силову підготовку волейболістів.

Проте, особливого значення в сучасному волейболі набуває питання взаємодії гравців при організації групових тактичних дій у волейболі, причиною цього є розширення діапазону ігрових дій, збільшення напруги гри, що потребує від волейболістів максимальних фізичних зусиль саме в різноманітних ситуаціях, які швидко змінюються на волейбольному майданчику.

Виклад основного матеріалу. Специфічним властивістю гри є те, що будь-який технічний прийом тісно пов'язаний з іншими, виконуваними партнерами по команді; індивідуальні тактичні дії гравців є приватним вираженням командної тактики [2].

У грі волейбольних команд все частіше застосовуються складні тактичні комбінації гравців зі зміною місць, переміщеннями, зниженням висоти і збільшенням швидкості передач. У зв'язку з цим набуває особливого значення узгодження партнерів, що можливо тільки при правильній взаємодії гравців в команді. В даний час детально вивчені фізичні якості волейболіста, техніка гри, деякі питання індивідуальних тактичних дій гравців і організації гри команди. Техніка удосконалення групових тактичних дій потребує нових підходів та наукових пошуків [3].

На сьогодні, подальшого вивчення потребує структура і механізм взаємодії гравців;

- недостатньо досліджено функціональний розподіл серед атакуючих гравців в групових тактичних діях нападу;
- потребують вдосконалення наукові розробки методики навчання, в першу чергу це відноситься до формування навичок узгодження дій партнерів на основі певних ознак спільної діяльності [4].

Групові тактичні дії нападу складаються з певних індивідуальних тактичних дій, які в процесі гри виконуються в строгій послідовності і вимагають чіткого їх узгодження (за місцем і часом дії). Групові тактичні дії в нападі можуть являти собою єдиний тактичний прийом, організаційно оформлений у вигляді тактичної комбінації та мають певну послідовність:

- розподіл діяльності гравців за функціями, не тільки для сполучних гравців, але і для нападників гравців в залежності від послідовності виконання ними черги атакуючих дій;

- функціональний розподіл атакуючих гравців може бути заснований на специфічному прояві психофізіологічних властивостей особистості;

- необхідною умовою успішності діяльності групи є узгодження дій партнерів, яке повинно мати свою форму і механізм і визначається лідером;

- побудова тренувального процесу навчання груповим тактичним діям нападу і вдосконалення їх має ґрунтуватися не тільки на організаційній структурі дій, а й враховувати функціональний розподіл атакуючих гравців і механізм узгодження дій партнерів [3].

У нашому дослідженні вперше здійснено поглиблене дослідження тимчасових характеристик дій партнерів в групі під час нападу; вивчений механізм узгодження дій гравців, визначена структура узгодження і умови, що впливають на його ефективність; обґрунтовано необхідність функціонального поділу атакуючих гравців (гравці першої та другої черги атаки), що визначається не тільки тактичною доцільністю, а й специфічними особливостями психофізіологічних якостей особистості нападників; визначений підхід до групових тактичних дій, як єдиного тактичного прийому.

Одним із основних методів удосконалення взаємодії волейболістів є тренувальний метод, який спрямований на оптимізацію процесу підготовки гравців в групових тактичних діях нападу і їх подальшу реалізацію в умовах поєдинку з суперником [6].

Цей метод дозволяє оптимізувати механізм узгодження дій партнерів за рахунок скорочення часу початку розбігу до нападаючого удару після виконання першої передачі гравцем, що приймає подачу, а також поліпшення співвідношення часу першого і другого кроків розбігу (динаміка розгону), що є необхідною умовою ведення колективної гри в нападі.

В процесі застосування даного методу покращується:

- психофізіологічна структура особистості волейболіста в залежності від виконуваних ним атакуючих функцій в грі;
- структура взаємодії на основі оптимізації узгодження і розуміння дій партнера.

Застосування даного методу дає можливість:

- а) оволодіння і вдосконалення взаємодії партнерів в групових тактичних діях нападу у відносно короткі терміни, що має істотне значення в підготовці кваліфікованих гравців-волейболістів;

- б) чіткого уявлення образу виконуваних групових дій, тому що складові їх елементи (індивідуальні тактичні дії) вивчаються і закріплюються цілісним способом;

- в) використання тактичних взаємодій в умовах гри, тому що комбінації вивчаються і закріплюються в з'єднанні з іншими типовими комбінаціями при активному опорі противника [2].

У сучасній грі атакуючі гравці діють в нападі або в одну, або в дві черги при паралельному або схресному переміщенні-розбігу до сітки для нападаючого удару.

На цій підставі визначається: а) функціональна спеціалізація при грі в нападі: атакуючі гравці першої та другої черги; б) організаційна структура групових тактичних взаємодій в формі тактичних комбінацій нападу, які можуть бути

одноступінчастими (атака в одну чергу) і двоступінчастими (атака в дві черги) [1].

Поділ атакуючих гравців за функціями ґрунтується не тільки на тактичній доцільності групових дій, але і на певних психофізіологічних особливостях цих гравців, які визначають успішність їх дій в групі. Так, для атакуючих гравців першої черги характерний високий рівень антиципації в короткі відрізки часу (що відповідає часу польоту м'яча при низьких передачах), що випереджає представлення своїх дій, високий рівень прогнозу всіх видів передач, залежність кількості переробленої інформації від розподілу уваги [1].

Для атакуючих гравців другої черги характерний високий рівень антиципації в більш тривалі відрізки часу (що відповідає часу польоту м'яча при високих передачах); хороша адаптація до всіх видів передач; залежність кількості переробленої інформації від перемикання уваги.

Важливе значення має визначення зони узгодження всіх пар гравців в групових тактичних діях нападу, де час узгодження атакуючих дій розподіляється наступним чином: атакуючий гравець першої черги 22 % часу використовує на узгодження своїх дій з гравцем, що приймає подачу (нападаючий удар); атакуючий гравець другої черги 86% часу використовує на узгодження своїх дій з атакуючим гравцем першої черги і 14% часу - зі сполучним гравцем.

Основними елементами, що визначають механізм узгодження дій атакуючих гравців, є перший і другий кроки розбігу для нападаючого удару, час їх виконання залежить від часу польоту м'яча (висоти траєкторії) при першій передачі.

Отже, при узгодженні дій партнерів в групових тактичних діях нападу: а) виділяється ситуативний лідер; більшу частину часу в діяльності групи цю роль виконує атакуючий гравець першої черги; б) визначаються і уточнюються інформативні ознаки (сигнали) узгодження в діях партнера; в) найбільш ефективним є узгодження партнерів в парах, особливо це відноситься до пари атакуючих гравців з функціональним поділом (першої та другої черги атаки).

Таким чином особливого інтересу набуває вивчення особливостей взаємодії гравців при організації групових тактичних дій у волейболі, з метою доповнення та удосконалення тренувального процесу і практичного застосування методів, засобів під час змагань з метою досягнення високих результатів у даному виді спорту.

Висновки. Запропонований метод тренування і вдосконалення групових тактичних дій у нападі є раціональним і він дозволяє оптимізувати структуру взаємодії гравців на основі поліпшення узгодження дій партнерів в команді.

Аналізуючи науково-методичну літературу з даного питання, можна зробити висновок, що від правильної організації групових тактичних дій у волейболі, рівня розвитку фізичних якостей і здібностей, специфічних для гри у волейбол, залежить рівень володіння студентами-волейболістами техніко-тактичними навичками. Чим вищий рівень розвитку спеціальних якостей і здібностей, тим швидше можна оволодіти основами техніки і тактики гри.

Література

1. Амалин М. Е. Исследование вопроса тактической подготовки волейболистов-мастеров: Автореф. дис. . канд. пед. наук. Тарту, 1973. - 23 с.
2. Борисов О. О. Основы теории методики преподавания волейболу и футболу / Борисов О. О. – К. : ПП «Люскар», 2004. – 664 с.
3. Демчишин А. Д.. Волейбол – гра для всіх / Демчишин А. Д. – К. : «Здоров'я», 2002. – 83 с.
4. Дорошенко Э.Ю. Модельные показатели технико-тактических действий в системе управления соревновательной деятельностью волейболистов / Э.Ю. Дорошенко // Теория и методика физической культуры. – К., 2013. – № 3 – С. 41–45. 5
5. Лапутин А. Н. Обучение спортивным движениям / Лапутин А. Н. – К. : «Здоров'я», 2005. – 214 с.
6. Міщук Д. М. Характеристика ігрових амплуа у волейболі / Д.М. Міщук / Вісник Чернігівського педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка, 2015. – С. 48–51.
7. Оптимизация тренировочного процесса волейболистов: методические рекомендации / Касаткин А. Н., Максименко Г. Н., Коров М. Ю. – М. : ФиС, 2000. –144 с.

References

1. Amalin M. (1973) Investigation of the issue of tactical training of volleyball masters: Author's thesis. . Ph.D. Tartu. - 23 p.
2. Borisov O. (2007) Fundamentals of the theory of methods of teaching volleyball and football / Borisov O. – K. : PE "Luscar". - 664 p.
3. Demchishin A. (2002) Volleyball - a game for all / Demchishin A. - K.: Health. - 83 p.
4. Doroshenko E. (2013) Model indicators of technical and tactical actions in the system of management of competitive activity of volleyball players / E. Doroshenko // Theory and methodology of physical culture. - K. –№ 3 - P. 41–45.
5. Laputin A. (2005) Training in Sports Movements / A. Laputin, K. : Health. - 214 p.
6. Mishchuk D. (2015) Characteristics of playing roles in volleyball / D. Mishchuk / Bulletin of the Chernihiv Pedagogical University. Shevchenko. - P. 48–51.
7. Optimization of the training process of volleyball players: methodical recommendations / Kasatkin A., Maksimenko G., Korop M. - M.: FIS, 2000. –144 p.